

سومر و اکد

هنر بین‌النهرین از آغاز تا قرن ۱۲ قبل از میلاد

آندره پارو

ترجمه

دکتر محمد رحیم صراف

دکتر منیژه ابکائی خاوری

تهران

۱۳۹۱

سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت)
مرکز تحقیق و توسعه علوم انسانی

Parrot, André

سرشناسه: پارو، آندره، ۱۹۰۱ - م.
عنوان و نام پدیدآور: سومر و اکد (هنر بین‌النهرین از آغاز تا قرن ۱۲ قبل از میلاد) / آندره پارو؛ ترجمه محمدرحیم صراف، منیژه ابکائی خاوری.

مشخصات نشر: تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت)، مرکز تحقیق و توسعه علوم انسانی، ۱۳۹۲.

مشخصات ظاهری: جلد، ۳۷۴ ص.: مصور.

فروست: «سمت»؛ ۱۶۶۵. باستان‌شناسی؛ ۵۷.

شابک: ۸۵۴۰۰-۸۵۴۰۰-۹۱۸۵۰۰۰ ریال

وضعیت فهرست‌نویسی: فیا

یادداشت: عنوان اصلی: Sumer und Akkad: Die Mesopotamische Kunst Von Den Anfängen Bis Zum XII. Vorchristlichen Jahrhundert.

موضوع: هنر سومری

شناسه افزوده: صراف، محمدرحیم، ۱۳۱۸ -

شناسه افزوده: ابکائی خاوری، منیژه، ۱۳۲۸ -، مترجم.

شناسه افزوده: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت)، مرکز تحقیق و توسعه علوم انسانی.

رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۲ ۲۵۹ پ / N۵۳۷۰

رده‌بندی دیویی: ۷۰۹/۳۵

شماره کتابشناسی ملی: ۳۱۱۱۰۷۸

سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت)

مرکز تحقیق و توسعه علوم انسانی

Sumer und Akkad; André Parrot. Deutschland: C. H. Beck, 1970.

سومر و اکد (هنر بین‌النهرین از آغاز تا قرن ۱۲ قبل از میلاد)

ترجمه دکتر محمدرحیم صراف و دکتر منیژه ابکائی خاوری

ویراستار: مزگان ضرغامی

چاپ اول: زمستان ۱۳۹۱

تعداد: ۱۰۰۰

حروفچینی و لیتوگرافی: «سمت»

چاپ: گلها (قم)، صحافی: زرین (قم)

قیمت: ۱۸۵۰۰۰ ریال. در این نوبت چاپ قیمت مذکور ثابت است و فروشندگان و عوامل توزیع مجاز به تغییر آن نیستند.

نشانی ساختمان مرکزی: تهران، بزرگراه جلال آل احمد، غرب پل یادگار امام (ره)، روبه‌روی پمپ گاز، کد پستی ۱۴۶۳۶،

www.samt.ac.ir

info@samt.ac.ir

تلفن ۴۴۲۴۶۲۵۰-۲

هر شخص حقیقی یا حقوقی که تمام یا قسمتی از این اثر را بدون اجازه ناشر یا مؤلف، نشر یا پخش یا عرضه یا تکثیر یا تجدید چاپ نماید، مورد پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت.

سخن «سمت»

یکی از اهداف مهم انقلاب فرهنگی، ایجاد دگرگونی اساسی در دروس علوم انسانی دانشگاهها بوده است و این امر، مستلزم بازنگری منابع درسی موجود و تدوین منابع مبنایی و علمی معتبر و مستند با در نظر گرفتن دیدگاه اسلامی در مبنای و مسائل این علوم است.

ستاد انقلاب فرهنگی در این زمینه گامهایی برداشته بود، اما اهمیت موضوع اقتضا می کرد که سازمانی مخصوص این کار تأسیس شود و شورای عالی انقلاب فرهنگی در تاریخ ۶۳/۱۲/۷ تأسیس «سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها» را که به اختصار «سمت» نامیده می شود، تصویب کرد.

بنابراین، هدف سازمان این است که با استمداد از عنایت خداوند و همت و همکاری دانشمندان و استادان متعهد و دلسوز، به مطالعات و تحقیقات لازم پردازد و در هر کدام از رشته های علوم انسانی به تألیف و ترجمه منابع درسی اصلی، فرعی و جنبی اقدام کند.

دشواری چنین کاری بر دانشمندان و صاحب نظران پوشیده نیست و به همین جهت مرحله کمال مطلوب آن، باید به تدریج و پس از انتقادهای و یادآوریهایی پیاپی ارباب نظر به دست آید و انتظار دارد که این بزرگواران از این همکاری دریغ نورزند.

کتاب حاضر برای دانشجویان رشته باستان شناسی در مقطع کارشناسی به عنوان منبع اصلی درس «باستان شناسی پیش از تاریخ بین النهرین» به ارزش ۲ واحد ترجمه شده است. امید است علاوه بر جامعه دانشگاهی، سایر علاقه مندان نیز از آن بهره مند شوند.

از استادان و صاحب نظران ارجمند تقاضا می شود با ارسال انتقادهای و پیشنهادهای اصلاحی خود، این سازمان را در جهت اصلاح کتاب حاضر و تدوین دیگر آثار مورد نیاز جامعه دانشگاهی جمهوری اسلامی ایران یاری دهند.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
شش	فهرست تصاویر
۱	مقدمه مترجمان
۳	مقدمه آندره مارلو
۳۷	مقدمه مؤلف
۴۲	فصل اول: تاریخچه حفاریها
۷۳	فصل دوم: باغ عدن از آغاز تا شروع دوران تاریخی (۵۰۰-۲۸۰۰ ق.م.)
۱۲۷	فصل سوم: دولت شهرها و دوران طلایی سومر: اور، لاگاش، ماری (۲۸۰۰-۲۴۵۰ ق.م.)
۲۰۳	فصل چهارم: سارگون و امپراتوری اکد (۲۴۵۰-۲۲۸۵ ق.م.)
۲۳۲	فصل پنجم: گوتی و احیای سومر نو (۲۲۸۵-۲۰۱۶ ق.م.)
۲۸۷	فصل ششم: آموریته‌ها و تسلط بابل (۲۰۱۶-۱۵۹۵ ق.م.)
۳۴۹	فصل هفتم: کاسیها و ایلامیها در بابل (۱۷۳۰-۱۱۵۵ ق.م.)

فهرست تصاویر

صفحه	عنوان
۳	تصویر یک ماری - مرد حامل گوسفند (نیمه اول هزاره سوم ق.م.) - حلب
۴	تصویر دو صحرا - کمانداران ضفار - در محل اصلی
۵	تصویر سه الف (شوش) - مهر استوانه‌ای - صحنه زراعی (نیمه اول هزاره سوم ق.م.) - پاریس، ب) حکاکی نقش ماهیگیر بر روی سنگ (ماگدالنی)
۶	تصویر چهار الف (رب النوع مؤنث) (اوایل هزاره دوم ق.م.) - بغداد، ب) رب النوع باروری (هزاره سوم ق.م.) - مجموعه خصوصی
۷	تصویر پنج الف (تندیس - حلب، ب) تندیس - بغداد
۸	تصویر شش الهه باروری (هزاره سوم ق.م.) - مجموعه خصوصی
۹	تصویر هفت پیکرک (هزاره سوم ق.م.) - حلب
۱۰	تصویر هشت تندیس حلب (هزاره سوم ق.م.)
۱۱	تصویر نه تندیس دمشق
۱۲	تصویر ده تل اسمر - مردی با لیوان (هزاره سوم ق.م.) - شیکاگو
۱۳	تصویر یازده تل اسمر - خدای ابو (؟) (نیمه اول هزاره سوم ق.م.) - بغداد
۱۴	تصویر دوازده تل اسمر - خدای مؤنث (؟) (نیمه اول هزاره سوم ق.م.) - بغداد
۱۶	تصویر سیزده تلو - سر یک زن (نیمه دوم هزاره سوم ق.م.) - پاریس
۱۷	تصویر چهارده تلو - سر مجسمه با عمامه (قرن ۲۲ ق.م.) - پاریس
۱۸	تصویر پانزده نینوا - سر شاه سارگون (؟) (نیمه دوم هزاره سوم ق.م.) - بغداد
۱۹	تصویر شانزده الف (زن با سربند) (نیمه دوم هزاره سوم ق.م.) - پاریس، ب) کاتدرال شارتر: کله یک زن (۱۱۴۵-۱۱۵۰ ق.م.)
۲۰	تصویر هفده الف (ماری) - آسیابان (نیمه اول هزاره سوم ق.م.) - حلب، ب) سنت - لوب - د - نادر - یوسف سنت لوب (۱۱۷۰-۱۱۷۵ ق.م.)
۲۱	تصویر هجده مصری - ذاکره کاتب نشسته (نیمه دوم هزاره سوم ق.م.) - پاریس
۲۲	تصویر نوزده تلو - مجسمه کوچک گودآی نشسته (قرن ۲۲ ق.م.) - پاریس
۲۳	تصویر بیست الف (تلو - مجسمه کوچک گودآی نشسته (قرن ۲۲ ق.م.) - پاریس، ب) نوه لوگال کیزالسیس (هزاره سوم ق.م.) - پاریس
۲۴	تصویر بیست و یک الف (مهر استوانه‌ای - تصویر اساطیری، ب) مهر استوانه‌ای - حامل خوشه، ج) سنگ یادبود سارگون - زندانی
۲۵	تصویر بیست و دو ماری - خواننده بزرگ (نیمه اول هزاره سوم ق.م.) - دمشق
۲۶	تصویر بیست و سه الف (آشور - سر یک زن (نیمه دوم هزاره سوم ق.م.) - برلین، ب) تلو - سر یک مرد: گودآ (؟) (هزاره سوم ق.م.) - نیوورک
۲۷	تصویر بیست و چهار تلو - سر یک زن (قرن ۲۲ ق.م.) - برلین

- ۲۸ تصویر بیست و پنج تلو - سر یک مرد: گودآ (۹) - نیویورک
- ۲۹ تصویر بیست و شش الف) تل اسمر - الهه (۹) - بغداد، ب) تلو - سر زن - برلین، ج) زن با سربند - پاریس، د) جنگجو با چانه بند - حلب
- ۳۰ تصویر بیست و هفت کنستانتین برانکوزی - خانم پاگونی الف) برنز (۱۹۱۳)، ب) مرمر (۱۹۳۱)
- ۳۱ تصویر بیست و هشت الف) تلو - گودآ (قرن ۲۲ ق.م.) - لندن، ب) برانکوزی - خانم پاگونی (۱۹۳۱)
- ۳۲ تصویر بیست و نه آگوست رودن - بالزاک (۱۸۹۳)، طرح عریان - پاریس
- ۳۳ تصویر سی آگوست رودن - بالزاک (۱۸۹۷)، طرح مجلس - پاریس
- ۳۴ تصویر سی و یک تایلند - بودا در حال قدم زدن (بعد از ۱۳۰۰ میلادی) - مجموعه پیتال
- تصویر سی و دو الف) ژاپن - آمیدا (قرن ۱۱ میلادی)، ب) ماری - ایش - ایل (نیمه اول هزاره سوم ق.م.)، ج) شوش - پیکره ایلامی (هزاره سوم ق.م.)
- ۳۵
- ۳۷ تصویر ۱ شوش - مهر استوانه‌ای - شهر در حال گام برداشتن (اوایل هزاره سوم ق.م.) - پاریس
- ۳۸ تصویر ۲ الهه شمس (اواسط هزاره سوم ق.م.) - لندن
- ۴۱ تصویر ۳ احداث برج بابل سن - سوین (نقاشی دیواری قرن ۱۲)
- ۴۲ تصویر ۴ برج بابل - پیتروکل د. آتر (قرن ۱۶)
- ۴۴ تصویر ۵ اولین کاوشهای بوتا در خورس آباد - ترسیمات ۱۸۴۴
- ۴۵ تصویر ۶ الف) گودآ، ب) شیر بابل، ج) شیر زخمی، د) آشور نصیر پال
- ۴۶ تصویر ۷ تلو - سر با سربند - ترسیم از ش. شیبز
- ۴۶ تصویر ۸ تلو - سر با سربند (قرن ۲۲ ق.م.) - پاریس
- ۴۷ تصویر ۹ معبد کلدانی - بازسازی از ش. شیبز
- ۴۸ تصویر ۱۰ لوح سنگی میشو - طراحی از ش. شیبز
- ۴۸ تصویر ۱۱ لوح سنگی میشو
- ۴۹ تصویر ۱۲ ه. لایارد (۱۸۱۷-۱۸۹۴)
- ۴۹ تصویر ۱۳ ا. د. سارزک (۱۸۳۷-۱۹۰۱)
- ۴۹ تصویر ۱۴ پ. ا. بوتا (۱۸۰۲-۱۸۷۰)
- ۴۹ تصویر ۱۵ و. آندره (۱۸۷۵-۱۹۵۶)
- ۴۹ تصویر ۱۶ ر. کالدوی (۱۸۵۵-۱۹۲۵)
- ۴۹ تصویر ۱۷ ه. فرانکفورت (۱۸۹۷-۱۹۵۴)
- ۵۰ تصویر ۱۸ اولین مجموعه آثار آشوری در موزه لوور (۱۸۴۷)
- ۵۰ تصویر ۱۹ گالری کلدانی - آشوری در موزه لوور (۱۹۰۸)
- ۵۲ تصویر ۲۰ ضیافت در تاختستان - نقش برجسته کاخ آشور بانیپال (قرن ۷ ق.م.) - لندن
- ۵۲ تصویر ۲۱ لوح طوفان نوح (قرن ۷ ق.م.) - لندن
- ۵۳ تصویر ۲۲ خرابه‌های بابل قبل از حفاری (حدود ۱۸۵۰)
- ۵۳ تصویر ۲۳ خرابه‌های شوش قبل از حفاری
- ۵۳ تصویر ۲۴ حفاری رسام در نیمرو

۵۳	تصویر ۲۵ گاوهای بال‌دار آشور نصیرپال در نیم‌رود - طراحی لایارد
۵۴	تصویر ۲۶ قسمتی از نقشه حفاریات در آشور
۵۵	تصویر ۲۷ اوروک (وارکا) - لایه‌نگاری تراشه عمیق
۵۶	تصویر ۲۸ جودیده، نظری به ترانسه عمیق - اشیاء مخصوص هر لایه
۵۷	تصویر ۲۹ کاوش در قبور سلطنتی اور
۵۷	تصویر ۳۰ قبر شولگی در اور
۵۸	تصویر ۳۱ قبور سلطنتی در اور - کاروان قبل از قربانی
۵۸	تصویر ۳۲ نقشه قبر پادشاه - وضعیت قربانگاه
۵۹	تصویر ۳۳ تل اسمر، مجسمه‌های معبد ابو
۶۰	تصویر ۳۴ حفاری سال ۱۹۳۴-۱۹۳۵ - کاوش کاخ ماری (آغاز هزاره دوم ق.م.)
۶۰	تصویر ۳۵ کشف مجسمه الهه
۶۰	تصویر ۳۶ اعضای هیئت حفاری ماری با مجسمه الهه
۶۰	تصویر ۳۷ مجسمه‌های کشف‌شده در معبد ایشتر در ماری (حفاری ۱۹۳۴)
۶۱	تصویر ۳۸ خاکبرداری از تالار اصلی کاخ ماری (۱۹۳۵)
۶۱	تصویر ۳۹ حفاری در نیپور (۱۸۹۰)، محله کباب
۶۲	تصویر ۴۰ نیم‌رود - حفاریهای ملوان (۱۹۴۹)
۶۲	تصویر ۴۱ اوروک (وارکا) - کاوشهای (۱۹۳۰-۱۹۳۲) داخل معبد سفید
۶۳	تصویر ۴۲ زیگورات چغازنبیل (قرن ۱۲ ق.م.)
۶۴	تصویر ۴۳ پلکان زیگورات چغازنبیل
۶۵	تصویر ۴۴ تل حلف، مجسمه بزرگ ربه‌النوع با گیسوی بلند و پیچیده (قرن ۱۰ ق.م.)
۶۶	تصویر ۴۵ مجسمه‌های یافت‌شده در معبد ایشتر در ماری (اوایل هزاره سوم ق.م.)
۶۷	تصویر ۴۶ نگاهی به سالن آسیایی
۶۷	تصویر ۴۷ عتیقه‌جات شوش
۶۷	تصویر ۴۸ نمایشگاه اشیاء مختلف کشف‌شده
۶۸	تصویر ۴۹ موزه لوور، سالن گودآ، چیده‌مان ۱۹۴۷
۶۹	تصویر ۵۰ نقش‌برجسته کاخ سارگون در خورس آباد - طرح از فلاتندن
۷۱-۷۰	تصویر ۵۱ محلهای حفاری در بین‌النهرین
۷۲	تصویر ۵۲ ظرف سفالی به سبک شوش I (هزاره چهارم ق.م.) - پاریس
۷۳	تصویر ۵۳ مهر استوانه‌ای - وسوسه (اواسط هزاره سوم ق.م.) - لندن
۷۴	تصویر ۵۴ منظره طبیعی بین‌النهرین - طراحی دیولافوا
۷۵	تصویر ۵۵ نقشه شمال بین‌النهرین - از مثلث آشور تا رودخانه دیاله
۷۶	تصویر ۵۶ اماکن بین‌النهرین باستانی از تل حلف تا اربدو
۷۷	تصویر ۵۷ لارسا قبل از حفاری - تپه زیگورات (۱۹۳۳)
۷۸	تصویر ۵۸ سفال حسونا - الف (رنگین، عقیق، ب) رنگین، معمولی، ج) کنده، معمولی، د) کنده و منقوش

- تصویر ۵۹ الف) محل‌های حفاری حسونا، ب) نقشه یک خانه (هزاره پنجم)، ج) بازسازی یک خانه ۷۹
- تصویر ۶۰ سبک نقوش طبیعت گرایی ۸۰
- تصویر ۶۱ گذر از هنر نقوش طبیعت گرایی به هنر انتزاعی ۸۰
- تصویر ۶۲ سفالهای سامره با نقوش شاخه گل و رقصنده‌ها ۸۲
- تصویر ۶۳ حسونا، گردن یک ظرف با نقش صورت انسان (هزاره پنجم ق.م.) ۸۳
- تصویر ۶۴ تل حلف - الهه مادر - پیکرک سفالی (هزاره ۵-۴ ق.م.) ۸۴
- تصویر ۶۵ تل براك - الهه مادر، پیکرک سفالی بدون سر (هزاره ۵-۴ ق.م.) ۸۴
- تصویر ۶۶ تلو - پیکر زن بدون سر (دوره عبید، هزاره چهارم ق.م.) - پاریس ۸۵
- تصویر ۶۷ تل حلف و اریاچی - سفالهای منقوش - الف) حیوانات، ب) مجسمه گاو، ج) تبر دوسر، د) نقوش انسانی ۸۶
- تصویر ۶۸ ایران - سیلک - ظرف منقوش - وزپلنگ و نقوش گیاهی ۸۷
- تصویر ۶۹ ری - سفالهای منقوش - رقصنده‌ها ۸۷
- تصویر ۷۰ اریدو - نقشه معبد لایه ۱۵-۱۸ (هزاره پنجم ق.م.) ۸۸
- تصویر ۷۱ تلو - سفال منقوش (دوره عبید، هزاره چهارم ق.م.) - پاریس ۸۸
- تصویر ۷۲ الف) اریدو، معبد لایه ۷، ب) تپه گاورا، معبد لایه ۱۳ ۸۹
- تصویر ۷۳ اور - مجسمه گلی زن با بچه بدون سر (دوره عبید - هزاره چهارم ق.م.) - لندن ۹۰
- تصویر ۷۴ اور - تندیس زن (دوره عبید، هزاره چهارم ق.م.) - فلاله لیا ۹۱
- تصویر ۷۵ اریدو - تندیس مرد (دوره عبید، هزاره چهارم ق.م.) - بغداد ۹۲
- تصویر ۷۶ اور - تندیس زن با سر مار (دوره عبید، هزاره چهارم ق.م.) - بغداد ۹۳
- تصویر ۷۷ اور - تندیس زن با کودکی در آغوش (دوره عبید - هزاره چهارم ق.م.) - بغداد ۹۴
- تصویر ۷۸ شوش - لیوان به سبک شوش I (هزاره چهارم ق.م.) - پاریس ۹۵
- تصویر ۷۹ شوش - لیوان به سبک شوش I (هزاره چهارم ق.م.) - پاریس ۹۶
- تصویر ۸۰ کاسه‌های به سبک شوش I (هزاره چهارم ق.م.) - پاریس ۹۷
- تصویر ۸۱ نقشه اوروک (وارکا) ۹۸
- تصویر ۸۲ اوروک - زیگورات و محدوده آنا ۹۹
- تصویر ۸۳ اوروک (نیمه دوم هزاره چهارم ق.م.) - الف و ب) نقشه‌های معابد لایه‌های ۵، ۴ الف و ۴ ب، ج) نقشه معبد «د» ۱۰۰
- تصویر ۸۴ اوروک الف) ستون با مخروطهای گلی، ب) تزیین موزائیک دیواره سکوی معبد ۱۰۱
- تصویر ۸۵ اوروک - معبد سفید، نقشه زیگورات آنو ۱۰۲
- تصویر ۸۶ اوروک - معبد سفید ۱۰۳
- تصویر ۸۷ اوروک - گلدان مرمری با مراسم آیینی - بغداد ۱۰۴
- تصویر ۸۸ اوروک - گلدان مرمر سفید (هزاره ۴-۳ ق.م.) - بغداد ۱۰۵
- تصویر ۸۹ اوروک - سه ردیف تزیینات گلدان سنگ مرمر (هزاره ۴-۳ ق.م.) - بغداد ۱۰۶
- تصویر ۹۰ اوروک - گلدان سنگ مرمری، قسمتی از نوار تزیینی فوقانی ۱۰۷
- تصویر ۹۱ مهرهای استوانه‌ای - الف) اوروک - صحنه آیینی بر روی کشتی - برلین، ب) تل ییلا - صحنه آیینی - بغداد ۱۰۸
- تصویر ۹۲ اوروک - سنگ یادبود شکار شیر (اوایل هزاره سوم ق.م.) - بغداد ۱۰۹
- تصویر ۹۳ تل عقرب - ظرف آیینی (هزاره سوم ق.م.) - شیکاگو ۱۱۰

- تصویر ۹۴ اور - ظرف آیینی (اوایل هزاره سوم ق.م.) - بغداد ۱۱۰
- تصویر ۹۵ اوروک - ظرف آیینی (اوایل هزاره سوم ق.م.) - بغداد ۱۱۱
- تصویر ۹۶ اوروک (؟) - ظرف آیینی: گیلگمش، گاو و پرند (اوایل هزاره سوم ق.م.) - لندن ۱۱۲
- تصویر ۹۷ موجود افسانه‌ای با سر شیر و هیکل انسان (اوایل هزاره سوم ق.م.) - بروکلین ۱۱۳
- تصویر ۹۸ الف) مهر استوانه‌ای - پاریس، ب) لوح آرایشی - شاه نارمر - قاهره ۱۱۴
- تصویر ۹۹ دسته چاقو از جبل‌الارک - پاریس ۱۱۴
- تصویر ۱۰۰ گاو - تندیس نذری - لندن ۱۱۵
- تصویر ۱۰۱ ظرف آیینی با نقش شیر (اوایل هزاره سوم ق.م.) - پاریس ۱۱۶
- تصویر ۱۰۲ شوش - میش (اوایل هزاره سوم ق.م.) - پاریس ۱۱۷
- تصویر ۱۰۳ شوش - الف و ب) عطران (ج) مجسمه کوچک بوزینه - پاریس ۱۱۸
- تصویر ۱۰۴ شوش - نیاشگر - پاریس ۱۱۹
- تصویر ۱۰۵ اوروک - نقاب با چهره یک زن (اوایل هزاره سوم ق.م.) - بغداد ۱۲۰
- تصاویر ۱۰۶-۱۱۹ مهرهای استوانه‌ای از النهرین از دوران اوروک و جمده نصر ۱۲۲-۱۲۱
- تصویر ۱۲۰ اوروک - پرند در حال پرواز (هزاره سوم ق.م.) - لندن ۱۲۶
- تصویر ۱۲۱ اوروک - پرند در حال پرواز (هزاره سوم ق.م.) - لندن ۱۲۷
- تصویر ۱۲۲ خط صورت‌نگاری (حدود ۳۰۰۰ ق.م.) ۱۲۸
- تصویر ۱۲۳ عقیر - معبد بر روی تراس مرتفع (آغاز هزاره سوم ق.م.) ۱۳۰
- تصویر ۱۲۴ خفاجیه - معبد (بازسازی شده) ۱۳۱
- تصویر ۱۲۵ کیش - نقش زیگورات بر روی مهر استوانه‌ای ۱۳۱
- تصویر ۱۲۶ شوش - نقش زیگورات بر روی ظرف سفالی ۱۳۱
- تصویر ۱۲۷ ماری - الف) معبد نی-نی - زازا، ب) حیاط اندرونی، ج) نقشه معابد اشتارات و نی-نی - زازا ۱۳۲
- تصویر ۱۲۸ کیش - کاخ، نقشه و بازسازی (نیمه اول هزاره سوم ق.م.) ۱۳۳
- تصویر ۱۲۹ تل اسمر - پیکره‌های یافت‌شده در معبد ابو (نیمه اول هزاره سوم ق.م.) - بغداد و شیکاگو ۱۳۴
- تصویر ۱۳۰ نیاشگران (نیمه اول هزاره سوم ق.م.) - پیکره‌های خفاجیه (الف و ب) و تل اسمر (ج و د) ۱۳۵
- تصویر ۱۳۱ تل اسمر - نیاشگر - بغداد ۱۳۶
- تصویر ۱۳۲ منطقه دیاله - نیاشگر (نیمه اول هزاره سوم ق.م.) - بغداد ۱۳۷
- تصویر ۱۳۳ منطقه دیاله - نیاشگر (نیمه اول هزاره سوم ق.م.) - بغداد ۱۳۸
- تصویر ۱۳۴ تل اسمر - الف) سر رب النوع ابو (؟)، ب) چشمان رب النوع (؟) ۱۳۹
- تصویر ۱۳۵ تل اسمر - الهه و رب النوع ابو (؟) (نیمه اول هزاره سوم ق.م.) - بغداد ۱۴۰
- تصویر ۱۳۶ تل اسمر - سر الهه (؟) ۱۴۱
- تصویر ۱۳۷ تل اسمر - سر رب النوع ابو (؟) ۱۴۲
- تصویر ۱۳۸ سر مجسمه‌های زنان از منطقه دیاله (نیمه اول هزاره سوم ق.م.) - الف) تل عقرب، ب) تل اسمر ۱۴۳
- تصویر ۱۳۹ سر مجسمه‌های زنان از منطقه دیاله (نیمه اول هزاره سوم ق.م.) - الف) خفاجیه، ب) تل عقرب ۱۴۳
- تصویر ۱۴۰ منطقه دیاله - مجسمه زن (نیمه اول هزاره سوم ق.م.) - بغداد ۱۴۴

- تصویر ۱۴۱ تلو، سر مجسمه زن (نیمه اول هزاره سوم ق.م.) - پاریس
- تصویر ۱۴۲ سر و نیم تنه یک زن (نیمه دوم هزاره سوم ق.م.) - پاریس
- تصویر ۱۴۳ سر مردان از منطقه دیاله - الف) ام العقارب، ب) خفاجیه (نیمه اول هزاره سوم ق.م.)
- تصویر ۱۴۴ عبید - پیکره کور - لیل (نیمه اول هزاره سوم ق.م.) - لندن
- تصویر ۱۴۵ ماری - مجسمه شاه لمگی - ماری (نیمه اول هزاره سوم ق.م.) - حلب
- تصویر ۱۴۶ ماری - سر مجسمه شاه ایکو - شاماگان (نیمه اول هزاره سوم ق.م.) - دمشق
- تصویر ۱۴۷ ماری (نیمه اول هزاره سوم ق.م.) - الف) پیکره نانی - دمشق، ب) کارگزار ایش - ایل - پاریس
- تصویر ۱۴۸ ماری - ایدی - ناروم آسیابان (نیمه اول هزاره سوم ق.م.) - حلب
- تصویر ۱۴۹ ماری - سر یک عابد بدوی (نیمه اول هزاره سوم ق.م.) - دمشق
- تصویر ۱۵۰ ماری - نیایشگر (نیمه اول هزاره سوم ق.م.) - دمشق
- تصویر ۱۵۱ اور - نیایشگر (نیمه اول هزاره سوم ق.م.) - لندن
- تصویر ۱۵۲ ماری - نیایشگر با شاخه‌ای در دست (نیمه اول هزاره سوم ق.م.) - پاریس
- تصویر ۱۵۳ ماری - سر یک زن با کلاه بلند (نیمه اول هزاره سوم ق.م.) - دمشق
- تصویر ۱۵۴ ماری - سر یک زن با کلاه بلند و سریش (نیمه اول هزاره سوم ق.م.) - دمشق
- تصویر ۱۵۵ ماری - اور - نانشه (اور - نینا)، خواننده بزرگ (نیمه اول هزاره سوم ق.م.) - دمشق
- تصویر ۱۵۶ ماری - خواننده بزرگ
- تصویر ۱۵۷ ماری - زوج هماغوش (نیمه اول هزاره سوم ق.م.) - حلب
- تصویر ۱۵۸ تلو - الف و ب) نقش مردی با آرایش سر پرداز - نیور، ج و د) نقش نذری برای خدای انلیل
- تصویر ۱۵۹ تلو - الف و ب) نقش برجسته شاه اور - نانشه از لاگاش (نیمه اول هزاره سوم ق.م.) - پاریس
- تصویر ۱۶۰ الف) سر گرز مزلیم، ب) تلو - قسمتی از گرز مزلیم (نیمه اول هزاره سوم ق.م.) - پاریس ۱۶۴-۱۶۳
- تصویر ۱۶۱ تخته سنگهای نذری با نقش برجسته (نیمه اول هزاره سوم ق.م.)، الف) خفاجیه - بزم، ب) تلو - مراسم آب ریزی برای ربه النوع نین خورسانگا، ج) عبید - عقابی با سر شیر بر روی گاوی با سر شیر
- تصویر ۱۶۲ کیش - شیری در حال حمله به گوزن (نیمه اول هزاره سوم ق.م.) - بغداد
- تصویر ۱۶۳ تلو - سنگ یادبود کرکسها (نیمه اول هزاره سوم ق.م.) - پاریس، الف) قسمتی از آن سنگ یادبود، ب و ج) هر دو طرف سنگ یادبود
- تصویر ۱۶۴ سنگ یادبود کرکسها: شاه آنا توم نفر مقدم صف سربازان - پاریس
- تصویر ۱۶۵ تلو - قسمتی از سنگ یادبود کرکسها: رب النوع نین گیرسو با گرز - پاریس
- تصویر ۱۶۶ تلو - قسمتی از سنگ یادبود کرکسها: اسرا در تور - پاریس
- تصویر ۱۶۷ تلو (نیمه اول هزاره سوم ق.م.)، الف) لوح نذری کاهن دودو - پاریس، ب) ربه النوع نین خورسانگا - برلین
- تصویر ۱۶۸ ظروف (هزاره سوم ق.م.)، الف) شوش - پاریس، ب و ج) ماری - حلب، د) منطقه دیاله - لندن
- تصویر ۱۶۹ تصاویر اساطیری (هزاره سوم ق.م.)، الف) ظرفی از ماری - دمشق، ب) مهر استوانه‌ای - دنهاگ، ج) مهر استوانه‌ای - شیکاگو
- تصویر ۱۷۰ الف) دسته مبل - پاریس، ب) خفاجیه - دسته مبل - فیلا دلفیا (نیمه اول هزاره سوم ق.م.)
- تصویر ۱۷۱ ماری - قطعات یک پرچم (نیمه اول هزاره سوم ق.م.)، الف) اشراف - پاریس، حلب، ب) قربانی - دمشق، ج) نیایشگر - دمشق
- تصویر ۱۷۲ ماری - شخصی نشسته با جام (نیمه اول هزاره سوم ق.م.) - دمشق

- تصویر ۱۷۳ الف و ب) ماری نیایشگر، حمل کننده - دمشق، ج) اور - تخته بازی - لندن ۱۷۷
- تصویر ۱۷۴ ماری - اسیر زانورده - دمشق ۱۷۸
- تصویر ۱۷۵ اور - «پرچم» - قسمت رزمی: ارا به جنگی ۱۷۹
- تصویر ۱۷۶ اور - «پرچم» - قسمت رزمی (نیمه اول هزاره سوم ق.م.) - لندن ۱۸۱-۱۸۰
- تصویر ۱۷۷ اور - «پرچم» - قسمت صلح (نیمه اول هزاره سوم ق.م.) - لندن ۱۸۱-۱۸۰
- تصویر ۱۷۸ اور - «پرچم» - صحنه صلح: شام مهمانی ۱۸۲
- تصویر ۱۷۹ اور - قسمت رویی یک چنگ (نیمه اول هزاره سوم ق.م.) - فیلادلفیا ۱۸۳
- تصویر ۱۸۰ خفاجیه - نیایشگر (نیمه اول هزاره سوم ق.م.) - شیکاگو ۱۸۴
- تصویر ۱۸۱ تل عقرب - ارا به نذری (نیمه اول هزاره سوم ق.م.) - بغداد ۱۸۵
- تصویر ۱۸۲ تل عقرب - ارا به نذری (نیمه اول هزاره سوم ق.م.) - بغداد ۱۸۶
- تصویر ۱۸۳ پیکره های مفرغی (هزاره سوم ق.م.)، الف و ب) نیایشگر، ج) کشتی گیر ۱۸۷
- تصویر ۱۸۴ الف) تلو - کله گاو - پاریس، ب) شور و پاک - کله بز - فیلادلفیا ۱۸۸
- تصویر ۱۸۵ تل عیید - گاو نوار تزیینی بعد (نیمه اول هزاره سوم ق.م.) - لندن ۱۸۹
- تصویر ۱۸۶ گاو (نیمه اول هزاره سوم ق.م.)، سبب لوتیز ۱۹۰
- تصویر ۱۸۷ عیید - عقاب با سر شیر و دو گوزن نگه داشته شده (نیمه اول هزاره سوم ق.م.) - لندن ۱۹۱
- تصویر ۱۸۸ الف) اور - حلقه بز (نیمه اول هزاره سوم ق.م.) - لندن، ب) تلو - گلدان نقره انتما (نیمه اول هزاره سوم) - پاریس ۱۹۲-۱۹۱
- تصویر ۱۸۹ اور (نیمه اول هزاره سوم ق.م.) - الف) ظروف سلطنتی ملکه شوباد، ب) سر گاو - فیلادلفیا، ج) کلاهخود میش کالامدوگ - بغداد ۱۹۳
- تصویر ۱۹۰ اور - میش ایستاده کنار شاخه گل (نیمه اول هزاره سوم ق.م.) - لندن ۱۹۵
- تصویر ۱۹۱ اور - سر گاو - قسمتی از چنگ موسیقی (نیمه اول هزاره سوم ق.م.) - بغداد ۱۹۶
- تصاویر ۱۹۲-۲۰۲ مهرهای استوانه ای بین النهرین از دوران پیش از تاریخ و دوران ماقبل سارگون ۱۹۸-۱۹۷
- تصویر ۲۰۳ شوش، ربه النوع ایانا (نیمه دوم هزاره سوم ق.م.) - پاریس ۲۰۲
- تصویر ۲۰۴ نبرد خدایان (نیمه دوم هزاره سوم ق.م.) مجموعه خانم و. م. مور ۲۰۳
- تصویر ۲۰۵ اقلیمهای چهارگانه ۲۰۴
- تصویر ۲۰۶ نینوا - شاه سارگون (۲) (نیمه دوم هزاره سوم ق.م.) - بغداد ۲۰۵
- تصویر ۲۰۷ شوش - قطعه ای از سنگ یادبود سارگون - اسرای جنگی (نیمه دوم هزاره سوم ق.م.) - پاریس ۲۰۶
- تصویر ۲۰۸ نینوا - شاه سارگون (۲) (نیمه دوم هزاره سوم ق.م.) - بغداد ۲۰۷
- تصویر ۲۰۹ شوش - سنگ یادبود سارگون - پاریس ۲۰۸
- تصویر ۲۱۰ تلو - سنگ یادبود ریموش - پاریس ۲۰۸
- تصویر ۲۱۱ پیر حسین - سنگ یادبود نارام سین (نیمه دوم هزاره سوم ق.م.) - استانبول ۲۰۹
- تصویر ۲۱۲ شوش - قسمتی از سنگ یادبود نارام سین: شاه پا روی دشمن افتاده می گذارد ۲۱۰
- تصویر ۲۱۳ شوش - سنگ یادبود نارام سین (نیمه دوم هزاره سوم ق.م.) - پاریس ۲۱۱
- تصاویر ۲۱۴ و ۲۱۵ شوش - مانیشتوسو - نیم تنه و سنگ یادبود (نیمه دوم هزاره سوم ق.م.) - پاریس ۲۱۲
- تصویر ۲۱۶ شوش - پاهای پیکره نارام سین (نیمه دوم هزاره سوم ق.م.) - پاریس ۲۱۳

۲۱۴	تصویر ۲۱۷ بیسمایا (ادب) - سر یک مرد (نیمه دوم هزاره سوم ق.م.) - شیکاگو
۲۱۵	تصویر ۲۱۸ آشور - سر یک زن (نیمه دوم هزاره سوم ق.م.) - برلین
۲۱۶	تصویر ۲۱۹ سر مرد ریش دار (نیمه دوم هزاره سوم ق.م.) - پاریس
۲۱۷	تصویر ۲۲۰ اورکیش - شیر و لوح احداث بنا (نیمه دوم هزاره سوم ق.م.) - پاریس
۲۱۸	تصویر ۲۲۱ تلو - سر زن (نیمه دوم هزاره سوم ق.م.) - پاریس
۲۱۹	تصویر ۲۲۲ تلو - سر رب النوع (نیمه دوم هزاره سوم ق.م.) - پاریس
۲۲۰	تصویر ۲۲۳ مهر استوانه‌ای شارکالیشاری (نیمه دوم هزاره سوم ق.م.) - پاریس
۲۲۱	تصویر ۲۲۴ ماری - قسمتی از مهر استوانه‌ای: گیلگمش در نبرد با گاو - دمشق
۲۲۲	تصویر ۲۲۵ قسمتی از مهر استوانه‌ای: گیلگمش در جنگ با شیر - لندن
۲۲۳	تصویر ۲۲۶ مهر استوانه‌ای: اسطوره اتانا (نیمه دوم هزاره سوم ق.م.) - برلین
۲۲۴	تصویر ۲۲۷ مهر استوانه‌ای: ردیف خدایان (نیمه دوم هزاره سوم ق.م.) - مجموعه پیرپونت مورگان
۲۲۴	تصویر ۲۲۸ ماری - مهر استوانه‌ای: نیایشگران در مقابل رب النوع آتو (نیمه دوم هزاره سوم ق.م.) - دمشق
۲۲۵	تصویر ۲۲۹ قطعه‌ای از یک ظرف با نقش یک اسیر - پاریس
۲۲۶	تصویر ۲۳۰ قطعه‌ای از یک ظرف با نقش یک اسیر (نیمه دوم هزاره سوم ق.م.) - پاریس
۲۲۸-۲۲۷	تصاویر ۲۳۱-۲۴۲ مهرهای استوانه‌ای بین النهرین از دوران اکد
۲۳۱	تصویر ۲۴۳ تلو - نقش برجسته دویبعدی، ظرفی که آب از آن سرازیر است (قرن ۲۲ ق.م.) - پاریس
۲۳۲	تصویر ۲۴۴ تلو - مهر استوانه‌ای: عقابی بر فراز قوچها (قرن ۲۲ ق.م.) - بغداد
۲۳۳	تصویر ۲۴۵ حفاریهای فرانسویان در تلو (لاگاش)
۲۳۴	تصویر ۲۴۶ مهر آجری اور - نین گیسو - بغداد
۲۳۵	تصویر ۲۴۷ اور - زیگورات سلسله سوم (قرن ۲۲ و ۲۱ ق.م.)
۲۳۶	تصویر ۲۴۸ اور - بازسازی زیگورات سلسله سوم اور (۲۲-۲۱ ق.م.)
۲۳۷	تصویر ۲۴۹ اور - الف) کوچه خاموش، ب) نیایشگاه خندورزنگا، ج) راه معراج خدایان، د) ها یکان، و) قبر شولگی (قرن ۲۲-۲۱ ق.م.)
۲۳۸	تصویر ۲۵۰ تلو - قبور حاکمان شهر: اور - نین گیسو و اوگمه (قرن ۲۲ ق.م.)
۲۳۹	تصویر ۲۵۱ تلو - مجسمه نشسته گودآ (قرن ۲۲ ق.م.) - پاریس
۲۳۹	تصویر ۲۵۲ مرد چهارزانو نشسته (قرن ۲۷ ق.م.) - کپنهاگ
۲۴۰	تصویر ۲۵۳ تلو - گودآ - استاد معمار (قرن ۲۲ ق.م.) - پاریس
۲۴۱	تصویر ۲۵۴ تلو - گودآ با شانه‌های باریک
۲۴۱	تصویر ۲۵۵ تلو - گودآ با شانه‌های پهن (قرن ۲۲ ق.م.) - پاریس
۲۴۲	تصویر ۲۵۶ تلو - مجسمه گودآ «A» (قرن ۲۲ ق.م.) - پاریس
۲۴۳	تصویر ۲۵۷ تلو - سر فردی ناشناس (قرن ۲۲ ق.م.) - پاریس
۲۴۴	تصویر ۲۵۸ تلو - سر با عمامه (قرن ۲۲ ق.م.) - پاریس
۲۴۵	تصویر ۲۵۹ قطعه‌ای از مجسمه لوگال زاگری: دستهای درهم فشرده (اواسط هزاره سوم ق.م.) - پاریس
۲۴۶	تصویر ۲۶۰ تلو - قسمتی از مجسمه گودآ: دستهای درهم فشرده (قرن ۲۲ ق.م.) - پاریس
۲۴۷	تصویر ۲۶۱ تلو (؟) - نوه لوگال زاگری (نیمه هزاره سوم ق.م.) - پاریس

۲۴۸	تصویر ۲۶۲	تلو - گودآ (قرن ۲۲ ق.م.) - لندن
۲۴۹	تصویر ۲۶۳	تلو (الف و ب) گودآی نمازگزار - کپنهاگ
۲۴۹	تصویر ۲۶۴	تلو - گودآ با ظرف آب - پاریس
۲۵۰	تصویر ۲۶۵	تلو - مجسمه گودآی نمازگزار - بدون کتیبه (قرن ۲۲ ق.م.) - پاریس
۲۵۱	تصویر ۲۶۶	تلو - مجسمه سر گودآ (۲) (قرن ۲۲ ق.م.) - نیویورک
۲۵۲	تصویر ۲۶۷	تلو - بالاتنه - برلین
۲۵۲	تصویر ۲۶۸	تلو - مجسمه بدون سر - پاریس
۲۵۳	تصویر ۲۶۹	تلو - قسمتی از مجسمه اور - نین گیرسو با آورندگان هدایا (قرن ۲۲ ق.م.) - پاریس
۲۵۴	تصویر ۲۷۰	تلو - سر مرد جوان (قرن ۲۲ ق.م.) - پاریس
۲۵۴	تصویر ۲۷۱	تلو - سر مرد (قرن ۲۱-۲۲ ق.م.) - پاریس
۲۵۵	تصویر ۲۷۲	تلو - زنی در لباس سومر نو - شاید همسر گودآ (قرن ۲۲ ق.م.) - پاریس
۲۵۶	تصویر ۲۷۳	تلو - زنی با تنگ شکم دار - پاریس
۲۵۶	تصویر ۲۷۴	تلو - زن نمازگزار - برلین
۲۵۷	تصویر ۲۷۵	تلو - سر زن (قرن ۲۲ ق.م.) - برلین
۲۵۸	تصویر ۲۷۶	تلو (الف و ب) گاو با سر انسان - پاریس
۲۵۸	تصویر ۲۷۷	تلو - گاو با سر انسان - بغداد
۲۵۹	تصویر ۲۷۸	تلو - سر یک زن شاید الهه نینگال (قرن ۱۱-۱۲ ق.م.) - فیلادلفیا
۲۶۰	تصویر ۲۷۹	تلو - جزئی از سنگ یادبود اور - نامو: رب النوع نانا (قرن ۲۲ ق.م.) - فیلادلفیا
۲۶۱	تصویر ۲۸۰	تلو - سنگ یادبود اور - نامو (قرن ۲۲ ق.م.)
۲۶۲	تصویر ۲۸۱	تلو - قسمتی از سنگ یادبود اور - نامو: مراسم قربانی کردن شاه در مقابل نینگال (قرن ۲۲ ق.م.) - فیلادلفیا
۲۶۳	تصویر ۲۸۲	تلو - سنگ یادبود اور - نامو: شاه در مقابل نانا (قسمت فوقانی) و شاه در نقش یک معمار (پایین)
۲۶۴	تصویر ۲۸۳	تلو - مهر استوانه‌ای: صحنه هدایت (قرن ۲۱-۲۲ ق.م.) - بغداد
۲۶۵	تصویر ۲۸۴	تلو - سنگ یادبود گودآ: نین گیزیدا حاکمی را هدایت می کند (قرن ۲۲ ق.م.) - برلین
۲۶۶	تصویر ۲۸۵	تلو - قطعه‌ای از سنگ یادبود گودآ: حاکمی برگ نخلی در دست دارد (قرن ۲۲ ق.م.) - پاریس
۲۶۷	تصویر ۲۸۶	تلو - قطعه‌ای از یک ظرف: نوازنده موسیقی با دف (قرن ۲۲ ق.م.) - پاریس
۲۶۸	تصویر ۲۸۷	تلو - قطعه‌ای از نقش برجسته زنی با نوشته‌ای برای نین سون (قرن ۲۱-۲۲ ق.م.) - پاریس
۲۶۹	تصویر ۲۸۸	تلو - قطعه‌ای از سنگ یادبود گودآ - الهه باوا (قرن ۲۲ ق.م.) - پاریس
۲۷۰	تصویر ۲۸۹	تلو - ظرف قربانی گودآ (قرن ۲۲ ق.م.) - پاریس
۲۷۱	تصویر ۲۹۰	تلو (قرن ۲۲ ق.م.) - سرپوش چراغ - پاریس
۲۷۱	تصویر ۲۹۱	تلو - سر گرز گودآ - پاریس
۲۷۲	تصویر ۲۹۲	تلو - مجسمه‌های پی‌ینا - الف و ب (تلو، ج شوش، د نیور)
۲۷۳	تصویر ۲۹۳	تلو - شوش - نقش برجسته: رب النوع زانوزده با میخ در دست (نیمه دوم هزاره سوم ق.م.) - پاریس
۲۷۴	تصویر ۲۹۴	تلو - حمل کننده یک بزغاله - پاریس
۲۷۴	تصویر ۲۹۵	تلو - مادری که به فرزندش شیر می دهد - پاریس

۲۷۵	تصویر ۲۹۶ تلو - پیکر کها - مرد و زن (قرن ۲۲ - ۲۱ ق.م.) - پاریس
۲۷۶	تصویر ۲۹۷ تلو - تندیس گلی مردی با حیوان قربانی (قرن ۲۲-۲۱ ق.م.) - پاریس
۲۷۷	تصویر ۲۹۸ تلو - تندیس گلی دیوی با سر شیر (قرن ۲۲-۲۱ ق.م.) - پاریس
۲۷۸	تصویر ۲۹۹ تلو - جنگجوی ریش دار با تبر (قرن ۲۱ ق.م.) - بغداد
۲۷۹	تصویر ۳۰۰ تل اسمر - تندیس زنی با تزیینات کنده و اضافات (قرن ۲۱ ق.م.) - پاریس
۲۸۰	تصویر ۳۰۱ اور - نقش برجسته دوبعدی گلی: الهه‌ای با ظرف آب (قرن ۲۲-۲۱ ق.م.)
۲۸۱	تصویر ۳۰۲ تندیس گلی سر یک رب النوع (قرن ۲۲-۲۱ ق.م.) - پاریس
۲۸۳-۲۸۲	تصاویر ۳۰۳-۳۱۴ مهرهای استوانه‌ای بین‌النهرین از دوره سومر نو
۲۸۶	تصویر ۳۱۵ شوش - صحنه جنگ (آغاز هزاره دوم ق.م.) - پاریس
۲۸۷	تصویر ۳۱۶ مهر استوانه‌ای: صحنه هدایت (آغاز هزاره دوم ق.م.) - مجموعه خصوصی پیرمونت مورگان
۲۸۹	تصویر ۳۱۷ ماری - کاخ زیمری - کیم (قرن ۱۸ ق.م.)
۲۹۰	تصویر ۳۱۸ ماری - تل حریری قبل از حفاری
۲۹۰	تصویر ۳۱۹ ماری - تصویر هوایی از منطقه حفاریها
۲۹۰	تصویر ۳۲۰ ماری - حفاری کاخ
۲۹۳-۲۹۲	تصویر ۳۲۱ نمای بازسازی شده کاخ ماری
۲۹۴	تصویر ۳۲۲ ماری - خاک برداری شیر مفرغی در معبد داگان
۲۹۴	تصویر ۳۲۳ ماری - خاک برداری مجسمه ایشتوب - ایلوم
۲۹۴	تصویر ۳۲۴ ماری - خاک برداری از سر مجسمه بر روی پلکان
۲۹۷	تصویر ۳۲۵ ماری - نمای کاخ از فضا
۲۹۸	تصویر ۳۲۶ الف (ایشچالی - مجموعه معابد، ب) آشور - یکی از معابد ایشتار، ج) تلو - نقشه یک خانه
۲۹۹	تصویر ۳۲۷ ایشچالی - مجموعه معابد یا معبد ایشتار - کیتی توم (آغاز هزاره دوم ق.م.) بازسازی
۳۰۰	تصویر ۳۲۸ اور - رب النوع با او - بغداد
۳۰۰	تصویر ۳۲۹ شوش - عابد - پاریس
۳۰۱	تصویر ۳۳۰ ماری - مجسمه ایدی - ایلوم (آغاز هزاره دوم ق.م.) - پاریس
۳۰۱	تصویر ۳۳۱ حکمران شهر، ایشتوب - ایلوم (آغاز هزاره دوم ق.م.) - حلب
۳۰۲	تصویر ۳۳۲ ماری - مجسمه ایشتوب - ایلوم - قسمت پشت (آغاز هزاره دوم ق.م.) - حلب
۳۰۳	تصویر ۳۳۳ ماری - مجسمه ایشتوب - ایلوم - حلب
۳۰۴	تصویر ۳۳۴ ماری - مجسمه پوزور - ایشتار (؟) (اوایل هزاره دوم ق.م.)
۳۰۵	تصویر ۳۳۵ ماری - سر پوزور - ایشتار (؟) (اوایل هزاره دوم ق.م.) - برلین
۳۰۶	تصویر ۳۳۶ ماری - سر جنگجو با چانه‌بند (قرن ۱۸ ق.م.) - حلب
۳۰۶	تصویر ۳۳۷ سیدون - تابوت اسکندر (دوران هلنیسم) - استانبول
۳۰۷	تصویر ۳۳۸ ماری - سر جنگجو با چانه‌بند - حلب
۳۰۸	تصویر ۳۳۹ ماری - الهه با ظرف آب (قرن ۱۸ ق.م.) - حلب
۳۰۹	تصویر ۳۴۰ سر رب النوع

- تصویر ۳۴۱ ماری - آورنده حیوان قربانی (آغاز هزاره دوم ق.م.) - حلب ۳۱۰
- تصویر ۳۴۲ جنگجو ۳۱۱
- تصویر ۳۴۳ ماهیگیر ۳۱۱
- تصویر ۳۴۴ ماری - صحنه قربانی (قرن ۱۸ ق.م.) - پاریس ۳۱۲
- تصویر ۳۴۵ ماری - نقاشی دیواری - صحنه قربانی (قرن ۱۸ ق.م.) - حلب ۳۱۳
- تصویر ۳۴۶ ماری - نقاشی دیواری: صحنه انتصاب شاه ماری (قرن ۱۸ ق.م.) - پاریس ۳۱۵-۳۱۴
- تصویر ۳۴۷ ماری - نقاشی دیواری: صحنه انتصاب قطعه «T»: پرنده آبی (قرن ۱۸ ق.م.) - پاریس ۳۱۷
- تصویر ۳۴۸ الف) ماری - نقاشی دیواری، صحنه قربانی. زمینه ۳، ۴ و ۵ (قرن ۱۸ ق.م.)، ب) ماری - نقاشی دیواری، صحنه قربانی. قسمتی از زمینه ۳ و ۴ ۳۱۹-۳۱۸
- تصویر ۳۴۹ سه بز کوهی ۳۲۱
- تصویر ۳۵۰ عابد زانورده - پاریس ۳۲۱
- تصویر ۳۵۱ رب النوع چهار رخ ۳۲۱
- تصویر ۳۵۲ ربه النوع چهار رخ به حالت نشسته - شیکاگو ۳۲۱
- تصویر ۳۵۳ ماری - شیر معبد داگان (قرن ۱۹-۱۸ ق.م.) - پاریس ۳۲۲
- تصویر ۳۵۴ تل حرمال - شیر نگهبان معبد (اوایل هزاره دوم ق.م.) - بغداد ۳۲۳
- تصویر ۳۵۵ سر شیر غرنده (اوایل هزاره دوم ق.م.) - پاریس ۳۲۴
- تصویر ۳۵۶ تل حرمال - سر شیر غرنده (آغاز هزاره دوم ق.م.) - بغداد ۳۲۵
- تصویر ۳۵۷ الف) اور - سر میش - لندن، ب) تلو - تندیس نذری یک سگ - پاریس، ج و د) شوش ظروف (اوایل هزاره دوم ق.م.) - پاریس ۳۲۶
- تصویر ۳۵۸ نقش برجسته گلی (آغاز هزاره دوم ق.م.) - الف) حجاجه، ب و ج) لارسا ۳۲۷
- تصویر ۳۵۹ لوحهای گلی (آغاز هزاره دوم ق.م.) - پاریس ۳۲۸
- تصویر ۳۶۰ دیاله - لوح گلی: دهقانی سوار بر گاو کوهان دار (آغاز هزاره دوم ق.م.) - شیکاگو ۳۲۹
- تصویر ۳۶۱ ماری - مدل لوح گلی: شکار گوزن (قرن ۱۸ ق.م.) - حلب ۳۳۰
- تصویر ۳۶۲ ماری - مدل لوح گلی: شیر در حین حمله به حیوان اهلی (قرن ۱۸ ق.م.) - پاریس ۳۳۱
- تصویر ۳۶۳ دیاله - لوح گلی: ماده سگی در حال شیر دادن (آغاز هزاره دوم ق.م.) - شیکاگو ۳۳۲
- تصویر ۳۶۴ ماری - لوح گلی: شیر در حال گام برداشتن (قرن ۱۹ ق.م.) - پاریس ۳۳۳
- تصویر ۳۶۵ لوح گلی (آغاز هزاره دوم ق.م.) - پاریس ۳۳۴
- تصویر ۳۶۶ اشنونا - لوح گلی (آغاز هزاره دوم ق.م.) - پاریس ۳۳۵
- تصویر ۳۶۷ الهه بارداد (آغاز هزاره دوم) - الف) مجموعه نورمن کلویل، ب و ج) پاریس ۳۳۶
- تصویر ۳۶۸ لوح گلی: الهه نینتو (آغاز هزاره دوم ق.م.) - بغداد ۳۳۷
- تصویر ۳۶۹ لوح گلی: هومبابا (آغاز هزاره دوم ق.م.) - لندن ۳۳۸
- تصویر ۳۷۰ ماسک کریه هومبابا (آغاز هزاره دوم ق.م.) - لندن ۳۳۹
- تصویر ۳۷۱ ماری - الهه با گل (قرن ۱۸ ق.م.) - پاریس ۳۴۰
- تصویر ۳۷۲ ماری - مهر استوانه ای: صحنه راهنمایی (آغاز هزاره دوم ق.م.) - حلب ۳۴۰
- تصویر ۳۷۳ شوش - سنگ یادبود قانون حمورابی (قرن ۱۸ ق.م.) - پاریس ۳۴۱

۳۴۲	تصویر ۳۷۴ - لوح گچی با تصویر حمورابی (قرن ۱۸ ق.م.) - لندن
۳۴۳	تصویر ۳۷۵ - شوش - مجسمه سر حمورابی (؟) (قرن ۱۸ ق.م.) - پاریس
۳۴۵-۳۴۴	تصاویر ۳۷۶-۳۸۶ - مهرهای استوانه‌ای دوره لارسا و سلسله اول بابل
۳۴۸	تصویر ۳۸۷ - کودورو نبوکدنصر اول (قرن ۱۲ ق.م.) - لندن
۳۴۹	تصویر ۳۸۸ - مهر استوانه‌ای: صحنه اساطیری - پاریس
۳۵۰	تصویر ۳۸۹ - عرقوف (دور کوریگالزو) - نقاشی دیواری: رده مردان (قرن ۱۴ ق.م.)
۳۵۱	تصویر ۳۹۰ - عرقوف - زیگورات (قرن ۱۴-۱۳ ق.م.)
۳۵۲	تصویر ۳۹۱ - الف (اوروک - معبد کارائینداش، ب) تپه گاورا، معبد لایه ۸
۳۵۳	تصویر ۳۹۲ - اوروک - تزئین دیواری معبد کارائینداش (قرن ۱۵ ق.م.) - برلین
۳۵۴	تصویر ۳۹۳ - عرقوف - سر شیر (قرن ۱۴ ق.م.) - بغداد
۴۵۳	تصویر ۳۹۴ - اوروک - شیر ماده گلی (دوره کاسی ؟)
۳۵۵	تصویر ۳۹۵ - کودوروها: الف و ب) می‌لی شی باکت - پاریس، ج) مردوک - نادین - آخه، د) نبوکدنصر اول - لندن
۳۵۶	تصویر ۳۹۶ - الف و ب) حیوانات طبق نظم و ترتیب (قرن ۱۳-۱۲ ق.م.) - برلین
۳۵۷	تصویر ۳۹۷ - شوش - سنگ یادبود: شاه در مقابل خداوند جلوس کرده است - پاریس
۳۵۸	تصویر ۳۹۸ - شوش - مجسمه ملکه ناپیر - آسو (۱۲۵۰ ق.م.) - پاریس
۳۵۹	تصویر ۳۹۹ - قسمتی از مجسمه ملکه ناپیر - آسو
۳۶۰	تصویر ۴۰۰ - شوش - صف جنگاوران (پایان هزاره دوم ق.م.) - پاریس
۳۶۱	تصویر ۴۰۱ - شوش - قسمتی از سنگ یادبود اونتاش - هوبان (۱۲۵۰ ق.م.) - پاریس
۳۶۲	تصویر ۴۰۲ - شوش - قسمتی از سنگ یادبود اونتاش - هوبان (۱۲۵۰ ق.م.) - پاریس
۳۶۳	تصویر ۴۰۳ - شوش - سر یک مرد از گل پخته (نیمه دوم هزاره دوم ق.م.) - پاریس
۳۶۴	تصویر ۴۰۴ - شوش - الف و ب) اهداکننده قربانی (نیمه هزاره دوم ق.م.)، ج) عابد (نیمه دوم هزاره دوم ق.م.) - پاریس
۳۶۵	تصویر ۴۰۵ - شوش - گاوخدا و الهه نین - خورسانگا (نیمه دوم هزاره دوم ق.م.) - پاریس
۳۶۶	تصویر ۴۰۶ - همدان - سر یک منصب‌دار (نیمه دوم هزاره دوم ق.م.) - نیویورک
۳۶۷	تصویر ۴۰۷ - شوش - سر مرد ریش‌دار (آغاز هزاره اول ؟ ق.م.) - پاریس
۳۶۸	تصویر ۴۰۸ - شوش - مجسمه مفرغی به نام سیت‌شمشی (قرن ۱۲ ق.م.) - پاریس
۳۶۹	تصویر ۴۰۹ - شوش - قسمتی از سیت‌شمشی - دو نماز گزار
۳۷۱-۳۷۰	تصاویر ۴۱۰-۴۱۶ - مهرهای استوانه‌ای کاسی و ایلامی

مقدمه مترجمان

دانشمند فرانسوی «آندره پارو» یکی از نادر محققانی است که اطلاعات ارزشمندی درباره سرزمین باستانی بین‌النهرین دارد. او این دانش را از تحقیقات مفصلی در سرزمینهای عراق و سوریه به دست آورده است. اگرچه دانشمندان زیادی از آلمان، فرانسه، دانمارک، آمریکا، انگلیس و ایتالیا و خود دانشمندان عراقی در طول سالیان دراز گذشته در مورد فرهنگ و هنر گذشته سرزمین بین‌النهرین تحقیق کرده‌اند، آندره پارو با دید دیگری به دستاوردهای این تحقیقات بین‌المللی نگریسته است. او با جمع‌آوری مدارک و شاهکارهای هنری تحقیقات انجام گرفته به وسیله دانشمندان و باستان‌شناسان بین‌المللی در عراق، کتاب معروف خود را به نام *سومر و اکد* به رشته تحریر درآورده است. با وجود اینکه از چاپ این کتاب حدود نیم قرن گذشته است، این کتاب همچنان یکی از منابع اصلی تحقیقات علمی در مورد سرزمین سومر و اکد می‌باشد.

در این کتاب آندره پارو کوشیده است با انتخاب ریزگیها و شاهکارهای معماری و اشیاء مهم که در طول سالیان گذشته از مناطق باستانی مختلف بین‌النهرین کشف شدند، تلاشهای مردم و هنرمندان سرزمین بین‌النهرین را در معرض دید علاقه‌مندان بگذارد. در این کتاب او اشاره‌ای هرچند مختصر به معابد، زیگوراتها، مجسمه‌ها، پیکرکها، نقش‌برجسته‌ها، کودوروها، سنگهای یادبود، ظروف سفالی و سنگی، مهرهای استوانه‌ای و ... می‌نماید که هر کدام از آنها نشانه روشنی از فرهنگ، هنر و تمدن ناشناخته سرزمینی هستند که در روند تاریخ جهان اولین اقوامی بوده‌اند که از دوره روستائینی به دوره شهرنشینی وارد شدند و هماهنگ با پیشرفتهای سیاسی، اجتماعی، مذهبی، اقتصادی و کشاورزی دست به ابداع خط زدند و خط پیکتوگرافی (خط تصویری) را به وجود آوردند. از این تاریخ به بعد است که بشر با به خدمت گرفتن کاتبان چیره‌دست وقایع تاریخی زمان خود را بر روی گل‌نوشته‌ها در بین‌النهرین و ایلام ثبت و ضبط می‌کند. آندره پارو در این کتاب از هزاره پنجم قبل از میلاد تا هزاره دوم قبل از میلاد شاهکارهای هنری هنرمندان، صنعتگران، معماران سومر، اور، لاگاش، ماری، اکد، گوتی و در نهایت سومر نو، آموری، بابل قدیم، کاسی و ایلامیها را در معرض دید علاقه‌مندان، متخصصان و باستان‌شناسان قرار می‌دهد. علاوه بر این وی منکر دستاوردهای ایلامیان در سرزمینهای جنوب‌غربی ایران نشده است و تلاشهای آنها را نیز در کتاب خود در پیشرفت تمدن بشری می‌ستاید.

آندره پارو با ارائه جدولهای علمی که شامل سلسله‌ها، نام پادشاهان و نیز مکانهای باستانی و آثار کشف‌شده در طول هزاره پنجم قبل از میلاد تا هزاره دوم قبل از میلاد می‌باشند، روند دستاوردهای باستان‌شناسی را در سرزمینهای

بین‌النهرین و ایلام مدنظر قرار می‌دهد. ترجمه کتاب مذکور گام کوچکی است برای آشنایی محققان، باستان‌شناسان، اساتید و دانشجویان رشته باستان‌شناسی ایران. امیدواریم با همه ضعفهای احتمالی موجود در ترجمه این کتاب، کمک خوبی برای علاقه‌مندان باشد.

در پایان لازم است ابتدا از جناب آقای دکتر احمد احمدی ریاست محترم سمت که توجه زیادی به چاپ کتاب مذکور مبذول داشتند، تشکر نماییم. از آقایان دکتر محمدرضا سعیدی هرسینی معاونت اجرایی و تورج رهبر، دبیر گروه باستان‌شناسی، و سرکار خانم دکتر کمائی‌فرد مدیر محترم تدوین به خاطر زحماتشان در روند تدوین این کتاب سپاسگزاریم. افراد زیادی در تدوین این کتاب در سازمان سمت همکاری کردند از جمله خانمها: نوشین قبدیان (مسئول ویرایش)، مژگان ضرغامی (ویراستار) معصومه رسول‌زاده (طراح) کبری بیون (نمونه‌خوان) و سیده صفری میرزاهد (حروف‌نگار)؛ از همه آنها بسیار ممنونیم. از آقای دکتر کمال‌الدین نیکنامی استاد محترم گروه باستان‌شناسی دانشگاه تهران نیز به خاطر زحماتشان در روند تدوین کتاب سپاسگزاریم.

محمدرحیم صراف
منیژه ابکائی خاوری